

Аліна Макєсва

Науковий керівник – проф. Кульбабська О. В.

Методичні засади вивчення фразеології на уроках української мови в ЗСЗО

Українська фразеологія – важливий складник мови й мовлення. Вона об'єднує мовні одиниці, що сформувалися в найдавніші часи та й нині продовжують процес фразеотворення.

Через етнокультурну семантику фраземи сприяють збагаченню та удосконаленню мовлення учнів, збагачують його елементами суспільного досвіду нації. У цьому аспекті важливого значення набуває проблема опанування і правильного використання школярами виражальних багатств української мови, що зумовлює актуальність дослідження інноваційних методів і прийомів виформування мовних і мовленнєвих компетенцій на аспектних уроках і уроках розвитку зв'язного мовлення. Зокрема, вивчення фразеології дає змогу збагачувати словниковий запас мовця, оперувати варіантними й синонімічними засобами вираження думки, уміти вживати різноманітні стилістичні засоби української мови.

Мета й завдання дослідження – з'ясувати місце фразеології в шкільному курсі української мови, визначити загальнопедагогічні та лінгводидактичні принципи навчання фразеології, проаналізувати новітні методи навчання фразеології на уроках української мови в ЗСЗО.

У процесі дослідження фактичного матеріалу спостережено посилення уваги науковців до проблем національної фразеології, і це доводить значна кількість оригінальних фразеологічних праць як у нашій країні, так і за кордоном. Однак, незважаючи на це, досі ще недостатньо вивчено проблеми семантики та структури фразем. До того ж потребує розв'язання питання щодо особливостей побутування різноманітних фразеологічних одиниць у творах українських письменників, узагальнення прагматичного потенціалу одиниць фразеології тощо. Фундаментом для мовознавчих студій є праці українських учених – Л. Аксентьєва, Н. Бабич, М. Демського, О. Потєбні, М. В. Скаб, Н. Сологуб, Л. Ткач, В. Ужченка та ін., що їх присвячено різноаспектному аналізу фразеологічного матеріалу, зокрема у функційно-стилістичному, структурно-семантичному та соціолінгвістичному плані.

У закладах загальної середньої освіти учні вивчають фразеологію в 6-ому та 10–11 класах. Утім, до тепер фраземіка не була об'єктом спеціального дослідження в аспекті української лінгводидактики [1, с. 6], у т. ч. і в проєкції на дистанційну форму навчання в період карантину. Аналіз чинної Програми з української мови переконує, що засвоєння фразеологічних понять відбувається передовсім практично. Учні знайомляться з багатством української фразеології систематично, тобто під час вивчення інших розділів мовознавства (наприклад, теми «Лексичне значення слова», «Синоніми», «Антоніми», «Словосполучення», «Головні й другорядні члени речення» тощо). У такий спосіб формується не лише знаннєвий складник навчання, а й діяльнісний і ціннісний: комплексні вміння – виокремлювати й глумачити фраземи, послуговуючись фразеологічними словниками й довідниками, відрізнити їх від вільних синтаксичних словосполучень та визначити роль у реченні, доречно вживати у власному мовленні, редагувати тексти, у яких фраземи вжито неправильно тощо, колективно укладати словнички фразем певного регіону або мови письменника тощо.

Отже, система роботи над збагаченням мовлення учнів 5–11 класів засобами української фразеології зорієнтована на свідоме і творче використання учнями стійких сполучень слів, що має сприяти правильному розумінню значення фразеологічних одиниць у реченні й тексті, їх ролі в усному і писемному мовленні, чіткому усвідомленню семантичних і структурних особливостей стійких словосполучень. Завдання і вправи з фразеології передбачають органічний зв'язок із вивченням лексики, морфології, синтаксису.

Список літератури

1. Фразеологія в школі як фактор духовного розвитку учнів // *Українська духовна культура в системі національної освіти* : зб. статей. Харків, 1995.